

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ו ש ב ר ע
ערוכיה בידי נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נטי מזרחי באמריקה

16

ויגש (תשל"ז)

מ"ר

א.א. ויאמר ה'להי' לישראל במראות הלילה.

העמק דבר: (ר' נפתלי צבי יהודה ברלין המכונה הנצי"ב מולוז'ין, ראש ישיבת ולוז'ין במחצית השנייה של המאה ה-19). בעצם היזם התראה אליו במראות הלילה, להטכילו שהגיע טעה לקבל עליו עול גלות, המכונה בט"ל לילה. והעולם חסוך אז מהופעת רוח הקדש, רק בטעות קצרות לצורך ענין, כמו אור הברק שמבהיק את הלילה.

מט"ן חכמה (ר' מאיר שמחה מדווינסק, נפטר שנת תרפ"ו):

הנה באברהם ויצחק לא מצאנו זה (= שנאמר שנראה אליו אלוקים במראות הלילה, רק, ביעקב כאן וכו' יצא) (כ"ח י"ב - ט"ו) היינו מפני שהיה מוכן לצאת לחו"ל לגור. לכן בא אליו ההתגלות האלוקית בלילה, להראות שאף בלילה בחסכת הגלות טורה שכינה בישראל, כמו שאמרו (מגילה כ"ט) "כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם": גלו למצרים - שכינה עמהם... גלו לבבל - שכינה עמהם..."

ולזה אמר (ההלים כ"י) "יענך ה' ביום צרה יסגבך עם אלוקי יעקב". שבזמן שהם בצרה ובחסכת לילה יסגבך אלוקי יעקב שנגלה אליו בלילה.

- 1) הסבר מה דמו מצא בעל העמק דבר בפרקנו לכך, שלא הייתה ההתגלות בלילה ממש, אלא "בעצם היום באה אליו במראות הלילה".
- 2) מה המשותף לשני הפרשנים האלה בפרוט פסוקנו ומה ההבדל שביניהם בהערכת הגלות ?

ב. ב' יעקב יעקב

רט"י: לטון חבה.

רד"ק: כפל לו הקריאה לפי טעמד כמה שנים שלא שרתה עליו רוח הנבואה, קראו טעמים, כדי שיתבונן כי רוח נבואה היא שקוראת לו.

רמב"ן: אחר שאמר לו ה': (ל"ה) "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך" היה ראוי שיקראנו בט"ל הנכבד ההוא וכן הוא נזכר בפרשה הזאת שלש פעמים, אבל קראו "יעקב" לרמזו, כי עתה לא יטור עם אלוהים ועם אנשיו ויזכר, אבל יהיה בבית עבדו עד שיעלנו גם עלה; כי מעתה הגלות תתחיל בו וזה טעם (מ"ו ח'): "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו", כי בט"ל "בני ישראל" יבואו שמה, כי יפרו הבנים וירבו ויגדל שמה וכבודם, אבל יעקב הוא עתה בדתו ט"ל.

1) מה קשה לכל אחד מן המפרשים הנ"ל?

2) היט למצוא טעם לאחד הפרושים הנ"ל מן המסופר בטמואל אי פדק ב' ?

ג. ג' אל תירא מרדה מצרים.

רט"י: לפי שהיה מצר על טנוקק לצאת חוצה לארץ.

מדרש לקח טוב: אמר יעקב: יצחק אבי בקט לירד מצרימה, אמר לו הקב"ה (כ"ו ב'): "אל תרד מצרימה", ואני - היאך אני יורד ?

חזקוני (לדעת כתר"ה תורה שלמה) דבריו לקוחים מאיזה מדרש בלתי נודע לנו). אי; אומרים "אל תירא" אלא למי שהוא מתירא; לפי שהיה יעקב מתירא ואומר: יעקב טאני יורד למצרים, קרבו הימים שנאמר לזקני גזרת טעבוד וענוי על זרעי בארץ לא להם". אמר לו הקב"ה: "אל תירא מרדה מצרימה" אם לאביך הזהרתי - באתי לך להבטיחך, אם קרבו ימי טעבוד וענוי, גם קרבה הברכה שברכתי את זקנך "ואעטך לגוי גדול" - "כי לגוי גדול אטימך ט"ל".

ספורנו ד"ה אנכי האל אלוקי אביך: אני הוא טאמרתי לאביך (כ"ו ב')
 "אל תרד מצרימה", אני הוא טאומר אליך: "אל תירא מרדה מצרימה"
 עתה, "כי לגוי גדול אטימך טם" - כי אמנם אם היו בניך יושבים
 בה (בארץ הזאת, בארץ המיועדת), היו מתחננים בכנענים ומתערבים
 עמם, אבל במצרים לא יקרה זה, כי לא יוכלו המצרים לאכול את
 העברים, ובכן יהיו לגוי נבדל כאמרם ז"ל: (ספרי דברים כ"ו ה'
 ומוכא בהגדה של פסח) "ויהי טם לגוי" - מלמד שהיו ישראל
 מצוינים טם (מתבלטים ונבדלים).

העמק דבר: מטום שהיה ירא טלא יהא נטקע זרעו בהתערבות האומה טל מצרים.
 ורק בארץ ישראל... יכול להיות מטומרת הנקודה הישראלית מדור
 דור. מה טאין כן במצרים, אפטר טיהא חס וטלום וטקע עין ישראל.
 ועל זה הבטיחו ה': "אל תירא, כי לגוי גדול אטימך טם" - לדרשות
 חז"ל מטמעות "גוי גדול" טיהיו גוי מצויין בפני עצמו, ולא
 מטוקעין במצרים; ולפי הפטט מטמעות "גוי" בכל מקום אומה טיט
 לה מדינה ומלוכה בפני עצמה, ובמצרים נעטו מוכטרים לזה.

- 1) מה קטה לכלם ?
- 2) מה טמך מצא בעל לקח טוב לפרוטו בלשון פרקנו ?
- 3x) מי מן המפורטים הנ"ל בעקבות תרגום יונתן ?
- 4x) כיצד מפרט חזקוני את המלה "מרדה" בנגוד לפטט ?
- 5) התוכל להביא מספר בראשית הוכחות למה טאומר ספורנו,
 טקים היה חטט פן יתחננו בני ישראל בכנענים ויתערבו
 בהט ?
- 6) כיצד מטתקפת רוח תקומתו טל בעל העמק דבר בפרוטו ?
וע' גליון ויגט תט"ו טאלה ג.
- 7) הטבר את סוף דבריו טל בעל העמק דבר "ובמצרים נעטו
 מוכטרים לזה" - הא כיצד ?

ד. ג. אל תירא מרדה מצרימה.

הטוה לפטוקנו:

לאברהם נאמר: (ט"ו א'): אל תירא אברם אנכי כגן לך
 ליצחק נאמר: (כ"ו כ"ד): אנכי אלוקי אברהם אביך
 אל תירא כי אתך אנכי
 למטה נאמר (במדבר כ"א ל"ד): ויאמר ה' אלא מטה:
 אל תירא אותו.

מה הטבה טבכל המקומות הנ"ל לא נאמר תחילה ויירא אברהם,
 ויירא יצחק... לפני טנאמר מפי ה' "אל תירא" ?
וע' גליון וירא טנה זו טאלה ג'!

הערה: לפטוק ד' עיינו גליון ויגט תטט"ו טאלות ה, ר.

בקטה: לעונים ככתב: אנא הטאירו טולים דחבים בצדי טטובותיכם לתקונים
 והערות!

הטאלות הטסומנות x קטות והטסומנות xx קטות ביותר, יטתור כ"א לפי דרגתו.
 טאלות וגט טטובות גא לטלוט לנחמה ליבוביץ, קרית מטה ירוטלים